

כמה מקורות נוספים בענין שבועת שוא

ברכה לבטלה ולא תשא

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לג עמוד א

ואמרי לה רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו: כל המברך ברכה שאינה צריכה - עובר משום לא תשא!

תוספות מסכת ראש השנה דף לג עמוד א, בד"ה הא

.... ומותרות לברך על מצות עשה שהזמן גרמא אף על גב דפטורות מן דבר המצוה ההיא ומתעסקות בהן כמו מיכל בת כושי שהיתה גם מברכת ... שמע מינה היכי דפטירי שרי לברוכי ומשום דמברך ברכה שאינה צריכה וקעבר משום בל תשא ליכא דההיא דרשה דרבנן דהא אמר בפרק מי שמתו (ברכות דף כא.) ספק קרא אמת ויציב ספק לא קרא חוזר וקורא ולא אסרינן מספק משום לא תשא ומוציא שם שמים לבטלה דאסרינן בפ"ק דתמורה (דף ג. ד.) מדכתיב את ה' אלהיך תירא הני מילי בלא ברכה

רמב"ם הלכות ברכות פרק א הל' טו

כל המברך ברכה שאינה צריכה הרי זה נושא שם שמים לשוא והרי הוא כנשבע לשוא ...

שו"ת הרמב"ם סימן קכד

... שברכה שאינה צריכה אסורא דאורייתא היא, משום שהוא נושא שם שמים לשוא, ולא ייעשה זה מספק. וזה עיקר שסומכין עליו לא (בקריאת) המגלה לבד, אלא בכל מצוה, בין מדאורייתא בין מדרבנן, כשמסתפק אדם אם הוא חייב בה אם לאו, עושה אותה בלא ברכה.

שו"ת הרמב"ם סימן שלג

תשובה הדברים ידועים שכל ברכה שהיא על מצוה מדרבנן היא ... וחכמים הם שתקנו הברכה והם שאמרו שכל המברך ברכה שאינה צריכה עובר משום לא תשא וגו' לפיכך כל דבר שיסתפק לנו אם עשיית דבר זה מצוה שנצטוינו או לא נצטוינו בין שהיה הצווי על אותה עשייה מדבריהם ובין שהיה מן התורה עושין אותו דבר בלא ברכה.

פירוש הריב"ש בדברי הרמב"ם (ורש"י) לגבי שבועה שיזרוק פלוני

שו"ת הריב"ש סימן שפז

... ובודאי שכן דעת רש"י ז"ל ביזרוק פלוני, שאע"פ שאינה שבועת בטוי לוקה עליה משום שוא. אבל דעת הרמב"ם ז"ל, לפי הנראה מדבריו, שיזרוק פלוני אף על פי שיצתה משבועת בטוי לקרבן, מכלל אסור לאו לא יצתה אלא שאינו לוקה עליו לפי שהיא התראת ספק. ואינה שבועת שוא לפי שאפשר שיזרוק פלוני ונמצא שלא נתבטלה שבועתו. ולכן אינו לוקה משום שבועת שוא. ומשום שבועת שקר ג"כ אינו לוקה לפי שהיא התראת ספק. ונראה שדעתו ז"ל שחייב שבועה זו תלוי ועומד שאם יזרוק פלוני נתקיימה שבועתו למפרע, ואם לא יזרוק נתבטלה משעה שיצתה מפיו. וכיון שכן אינה בכלל שוא שאין שוא אלא לשעבר כדאמרי' (שם /שבועות כ"א/) מה שוא לשעבר; ואינו לוקה משום שקר לפי שהיא התראת ספק שאפשר שיזרוק. ומכל מקום הורה /הרמב"ם/ ז"ל שאע"פ שאינו לוקה מן התורה מכין אותו מכת מרדות לפי שגרים לשבועת שוא. ורצונו לומר שבועת שקר, אלא שקרא אותה שוא לפי שהיא דומה לשוא יעיניו דבריו בדקדוק.